

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКОХРВАТСКИ ЈЕЗИК

ЈУЖНОСЛОВЕНСКИ ФИЛОЛОГ

ПОВРЕМЕНИ СПИС ЗА СЛОВЕНСКУ ФИЛОЛОГИЈУ И ЛИНГВИСТИКУ

Уреднички одбор:

др *Алексић Радомир*, др *Грицаић Ирена*, др *Коларич Рудолф*, *Конески Блаже*
др *Николић М. Берислав*, др *Павловић Миливој*, др *Пецо Асим*, др *Пешикан Мићар*,
др *Стевановић Михаило*, др *Храстић Маје*

Главни уредник
М. СТЕВАНОВИЋ

књ. XXVI — св. 1-2.

БЕОГРАД
1963—1964.

ВУК КАО ОНОМАСТИЧАР

Указујући на различите моменте Вукове делатности имаћемо могућност да сагледамо Вуков интерес са једног новог аспекта. Овом приликом у средишту пажње налазиће се Вуково осећање и познавање нашег језика повезано са географским елементима.

Жеља за проучавањем географије наших земаља јавља се код Вука врло рано, и то паралелно са мишљу о проблемима нашега језика и сакупљању умотворина. Већ почетком 1820. године, у писму Копитару, стоји:

„... од Бугарскога и од Циганскога језика неће бити ништа! Највећи ће добитак бити у Српскоме језику и у народним пјесмама, и у грађи за Српску историју и ђеографију.“¹.

У другом писму, упућеном исто тако Копитару, видимо како мисли да озбиљно приступи историјско-географским студијама, те стога моли изванредан број књига које су му за посао неопходне:

„Молим вас покорно, да ми пошаљете: 1) једну мапу (најбољу и најновију) од цијеле Европе. 2) Једну мапу од Турске. 3) Једну мапу од Србије; а макар и ону Текелијну Српску. 4) Rothkirch-ову Српску Историју (ако је наштампана). 5) Оно што је штампано у Militärische Zeitschrift о Србији (с мапом заједно). 6) Ицингерову штатистику (цијелу) од Славеније... 7) Какови штатистически и исторически књига о цијелој Европи (као н. п. што је Шицова историја, или ако Ви што боље знате)...“².

Пошто је добио тражени материјал одмах је написао критику на Вајнгартенов³ рад, исправљајући нарочито погрешке у називима.

¹ Вукова преписка, I, с. 191 (3. IV 1820. г.).

² Вукова преписка I, с. 182—3 (28. X 1820. г.).

³ A. von Weingarten, „Über Serbien“ — mit einer karte, Österreichische militärische Zeitschrift I (1820), 62—92, 153—181.

Приложена географска карта (Вукова) је потпунија, има доста нових појмова, нарочито из оронимије⁴.

Како су књиге, углавном страних аутора, прилично оскудне у погледу података са нашег терена, то је неопходно путовањима употпуњавати географски материјал. О својој намери да путује са тим циљем писао је Фридриху Аделунгу 1822. године. Ту износи како има жељу да после штампања песама путује како би описао наше манастире, трагао за старим књигама:

... „в) замјчат о Географији и Статистики тѣхъ странъ...“⁵. Ту исту мисао понавља 1826. године, износећи и план како ће је спровести у дело:

„Што се тиче путовања, ја бих најприје желио отићи преко Рвацке, Далмације, Дубровника и Боке Которске у Црну Гору, и оданде, докле се може, у Ерцеговину. На путу овом гледао би сам: а) да познам добро језик и обичаје оније народа. . . б) . . . (старе књиге). . . в) да сакупим што је више могуће грађе за Географију и Штатику оније земаља. . .“⁶.

Ова вишегодишња припремања и делимично спровођење у дело проучавања географских не значе само побуде једног човека да пружи што више знања своме народу. Иза тога се крије Вуково схватање о повезаности језика — граматике са географијом:

„Имена су села, као и остали сваки други мјеста, нужна не само за Географију, него и за Историју и Граматику“⁷.

То схватање је један нови камен темељац Вукова рада. То је доказ његове способности да наслути нови пут којим ће се исто тако развијати наука о језику.

Вероватно су му многи замерали што уноси тако неинтересантне ствари у часопис који треба да послужи за забаву, јер се он брани тиме да то ипак може корисно да послужи ономе који се баве тим проблемима:

„Истина да је овај забавник и онако готово пун суви ријечи; али ми је опет жао изоставити ова имена од села. Да ако се јоште ко

⁴ V. S., Bemerkungen zu dem Aufsätze „Über Serbien“, Österr. Milit. Zeitschrift, 1820, sv. 1 i 2.

⁵ Вукова преписка, књ. III, с. 434 (9/21. XI 1822. г.).

⁶ Вукова преписка, књ. I, с. 273—4 (19/31. V 1826. г.).

⁷ Вук, Даница 1827. г., с. 58.

нађе, коме ће тако мила бити, као Г. П. Ј. Шаффарику, од кога ћемо скоро добити мапу од Србије, какове до сад нијесмо имали!“⁸.

Чланак о коме је реч штампан је у два дела, у Даница 1827. год. *Географическо-статистическо описаније Србије* и 1828. год. *Имена села у Србији изван пашалука Бијоградскога*. Први део садржи опис земљишта-планина, вода, путева, градова са именима села у Београдском пашалуку и историјско-етнографски опис; други је чисто статистичко набрајање села изван Београдског пашалука. Из врло обимног ономастичког материјала који се налази у Вукову раду, узео је у обзир само неколико назива и говорићу о њима. То су углавном ономастикони изабрани због тога што сам Вук на извештај начин скреће пажњу на њих, задржава се — покушавајући да пружи неко објашњење.

Говорећи о рекама у Србији Вук се задржао код хидронима Морави покушавајући да да, с једне стране етимологију, с друге стране, да одреди физичко-географски положај:

„У Србији је пак највећа вода Морава. Коријен ове ријечи у многим језицима значи воду, н.п. *мо* (Мисирски или Јегипатски, откуда је и Мојсије име добио), море, море, Meer; зато су Срби тога сваку већу воду назвали Моравом.“⁹.

Последњу Вукову мисао потврђују и географске карте из почетка XVIII века. То су углавном карте из збирке картографа Хомана¹⁰, и то из 1716-17. г. и 1720. г.¹¹, и карта за коју се зна да је коригована од стране комитета (Comitis Marsilii). На њима се углавном све реке овога слива осем Ибра и Нишаве називају Моравом.

Затим, Вук у свом раду набраја реке са називом Морава и даје њихова ужа имена:

„ . . . а) Западња или Босанска Морава. . . б) Јужна или Српска Морава, која се зове и Ибар; в) Морава, што тече поред Врање; г) Источна или Бугарска Морава, која се зове и Бинч-Морава“¹².

Интересантно је да Вук помиње Мораву која протиче крај Врање не знајући и не дајући њено име а посебно говори о Бинч-Морави. У тек-

⁸ Вук, Даница 1828. г., с. 222.

⁹ Вук, Даница 1827. г., с. 37.

¹⁰ „Atlas Novus Terrarum Orbis Imperia Regna et Stat sexactis Tabulis Geographice demonstrans, Opera Ioannia Baptistae Homanni. . .“

¹¹ Карте су својина Народне библиотеке у Београду.

¹² Вук, Даница 1827. г., с. 37—38.

сту се даље описује свака од ових река посебно, али се при том не помиње Морава која је детерминисана само тиме што тече близу града Врања.

Или недовољно познавање чињеница или нејасност у излагању довели су дотле да се и сама река и једна њена изворишна грана обележе истим именом:

„Источна или Бинч-Морава саставља се из двије мале Мораве, од који већа извире у јужним граничним планинама, па примајући у себе различне поточиће тече до ниже Куршумлије управо к сјеверу, а онђе примивши у себе с лијеве стране Топлицу, окрене се к истоку, и тако дошавши до ниже Прокупља, прима с десне стране Бинч-Мораву, по том. . . Нишаву; и одатле текући к западу. . . утјече у западњу Мораву. . .“¹³.

Имајући у виду раније Вукове радове у којима је помињан овај хидроним, и радове других аутора код којих се могу наћи понеки подаци, чудно је да овом приликом није поменут термин Јужна Морава. Ради употпуњавања материјала покушају да дам хронолошким редом неке од радова у којима има података о имену овог хидронима.

1818. г. свеш то је могао Вук да каже у своме Рјечнику о Моравијесте:

„вода, што тече кроз Србију, и утјече у Дунаво код Кулича ниже Смедерева.“

Само две године касније — 1820. г. — изашао је Вајнгартенов рад „Über Serbien“ са географском картом¹⁴. Карта је прилично јасна са доста података о овом хидрониму који нас интересује. Морава је општи назив за реке које ми називамо: Моравица, Западна Морава и Велика Морава. Између Алексинца и Ниша се улива, према томе како је унето у карту, река са необележеним именом (данашња Јужна Морава), а протиче кроз Врање. У њу се улива испод Корвинграда, североисточно од Прокупља, Бинча Морава. Ибар тече са Косова и улива се источно од Карановца у Мораву.

Исте године је штампана Вукова оцена овог Вајнгартеновог рада, која исто тако садржи карту Србије. Карта је мало већих размера, са више унетих података, нарочито за планине, али тешко читљива. У њој

¹³ Вук, Даница, 1827. г., с. 39.

¹⁴ Weingarten A. von, Über Serbien, Mit einer Karte, Österreichische militärische Zeitschrift, I (1820), s. 62—92 i 153—181.

је река коју називамо Моравицом сбележена као Telinia (?). Од Карановца река добија назив Морава, и то остаје све до ушћа у Дунав. Морава је и онај део реке према истоку до ушћа Нишаве. Река која тече са југа је Јужна Морава.

Године 1821. штампана је у Бечу, а прештампана 1846. у Београду Давидовићева „История народа Србског“. У књизи се налази мапа „Земли у којима пребиваю Србљи“ и која за данашњи хидроним Јужна Морава даје назив Бугарска Морава. У њој Ибар нема другог имена, док се Вукова Западна Морава или Босанска овде зове само Србска Морава.

Своје утиске са пута кроз Србију О.Д. Пирх¹⁵ је штампао 1892. г. у виду путописа. Овде подаци за хидроним Морава углавном сговарају онима из Давидовићеве Историје. Пада у очи четврта варијанта за назив Западне Мораве — Моравица, посред већ познате три: Западна Морава, Босанска Морава и Србска. Са истим именом она је забележена и у карти „Историско-Етнографско-Географској Срба и Српских југо-славенских земаља у Турској и Аустрији“: „Моравица (Морава)“ тече са југа према северу, потом ка истоку, прима Ибар или Баранску реку, састаје се са Моравом која долази са југа и гради опет Мораву чији је ток према Дунаву.

Из података нађених у изворима каснијим двадесетину и више година, видимо непознавање за то време постојеће литературе и самим тим незнање новијих података. Евстатије Михајловић¹⁶ је 1843. г. писао:

„по свидѣтельству Г. Шаффарика Исторіцы су две Моравіе познавали, горню, и долню; овде дакле треба разумѣти Моравіу долню, иначе малу названу“.

У историји Л. Ранкеа¹⁷ налази се карта „Србскога княжества“. Ту се Серска Морава (која долази са запада) и Белгарска Морава (са југа) састају дајући Велику Мораву. Ибар је обележен као притока Серске Мораве.

У преводу М. Б. Милићевића штампана су 1860. г. у Београду „Писма о историји Срба и Бугара одъ А. Ф. Гилфердинга“. И ту има података о Морави:

¹⁵ Ото Дубислав плем. Пирх. Путовање по Србији у години 1829 (превод Д. Мијушковић, 1899. г).

¹⁶ Евстаџе Михајлович, Илири и Србљи или Прегледъ, Народности старосѣдица Иллурица и имена, писмена и начина писана данашњи Србаља (Нови Сад, 1843) с. 41.

¹⁷ Л. Ранке, История сербїи по сербскимъ источникамъ (превод с немачког П. Бартенера, Москва 1857 г.) — са картом „Србскога княжества“.

„Да су жупе суседне са Расомъ, као што су Липляни (т.е. Косово-полѣ) и Моравиште (т.е. земља око горњѣ Мораве, где су вароши Морава, Врњаня и Лесковацъ)... подпадале... подъ властъ бугарску“ (књ. II, с. 57).

У објашњењу се додаје:

„Да се овде подъ именовъ Моравіе нисе разумевала северна, велика Моравіа него една жупа Србска...“ (књ. II, с. 58). Из тога се може закључити да су Велика и Северна Морава исто, а данашња Јужна Морава је позната као „Горња Морава“.

Такав тип поделе на горњу и доњу Мораву још увек (1863. г.) није измењен код Шафарика¹⁸.

„Slušíť především rozoznati dvoji Moravu, jednu hožejší čili velikou, ve dnešní Moravě a v Uhřích, Dunajem na dve rozdělenon [odkudž v суг. rkp. dvojně č. vyšňii Moravě] a druhou dolejší čili bulharskou“.

У библиотеци Академије наука наишла сам на мапу која је недатирана али свакако каснијег датума. То је „Мапа Европске Турске—Балканско полуострво“. Наводим је само ради упоређења са осталим изворима и као потврду за неупућеност у већ утврђене чињенице. Западна Морава је у њој обележена именом Велика Морава, Јужна је безимена а њиховим спајањем настаје—Морава. Ибар је унет као притока Велике Мораве.

Што се тиче објашњења Вуковог о пореклу речи Морава, видимо да је био на добром путу. Потврду за то налазимо у *Lateinisches etymologisches wörterbuch* од А Валде — Ј. Б. Хофмана. Треба додати још и то да „морава“ може да значи и било какво влажно, травнато место (*Etymologický Slovník jazyka českého*, V. Machek); а преко назива за реку термин је проширен и на покрајину (у Чешкој).

У књизи „Иллури и Србљи или прегледъ...“ Евстатије Михајловић описује наше крајеве наводећи податке историјско-етнографско-географске. При томе он даје етимолошка објашњења за извесне називе, ослањајући се углавном на старе грчке историчаре. После објашњења за хидроним Дрина, који он повезује са словенском речју *дрена*, он каже :

¹⁸ Pavel Jos. Šaffarik, *Slovenské starožitnosti; okres druhy, V Praze 1863 g., s. 227—228.*

„Iader-Iadera (Јадеръ — Јадера) око 40. Год. пре Христа, по Мели, Плинијусу, и Птолемеу, звао се данашњи градъ Задаръ, отъ славенске речи Јдро“¹⁹.

Стари назив за град Задар сачуван је на више места на Балканском језичком подручју као хидроним. Ево података које, за ово име, наводи Георгијев:

„Iader ville de Liburnie, aujourd'hui croate Zadar; Iader (Iadro) ruisseau près de Salon(a); Iader affluent de la Drinača en Bosnie; Iadro, alb. Gjadri affluent du Drin. Le nom est expliqué de i. — e. *youdh — ro“²⁰.

Како Георгијев помиње речицу Јадар — притоку Дрињаче, а не помиње другу, истоимену реку у близини — десну притоку Дрине, значи, или да му је то промакло, или да није уочио њено постојање на географским картама.

Вук је унео име Јадар у Рјечник, а оно је често помињано и у осталим његовим радовима. Рјечник, прво издање:

„1) вода у Србији (тече између Цера и Гучева, и утјече у Дрину ниже Љешнице). 2) кнежина Зворничке наије (око воде Јадра). 3) (Црни Јадар) вода у Босни (извире у Краљевој гори под Кушлатом).“

Вајнгартенова²¹ карта има уцртане обе реке са именом Јадар само што имена на њој нису обележена, док је име покрајине — Јадар означено крупним словима. Подаци одговарају онима које износи Вук у Рјечнику. Исте године, 1820, у мапу која се налази уз критику Вајнгартеновог рада, Вук уноси извесне измене. За нас је важно то да је ушће Јадра уцртано нешто мало северније од места Лешнице. Изгледа да је Вук заборавио на ту измену, уколико је није можда само несвесно унео, јер такву исправку читав низ година касније — у другом издању Рјечника не налазимо. То је учињено, према накнадним Вуковим напоменама, у трећем издању, у коме стоји да Јадар „утјече у Дрину више Љешнице“.

Није уопште било потребно да се врше измене, јер је хидроним географски тачно обележен у првом опису.

¹⁹ Op. cit., с. 37.

²⁰ V. Georgijev „La toponymie ancienne de la péninsule Balkanique et la thèse méditerranéenne, Sofia 1961, s. 33.

²¹ Op. cit.

Као што то обично бива, са хидронима се пренеси име на околну земљиште. То је потврдио Вук²² и налази се забележено на старим картама Србије. Назив је очуван до данас, али га Георгијев није унео у своју књигу.

За житеља у овој области Вук каже: *Јадранин* и *Јадранка* а придеву даје облик *јадрански*, *ка*, *кв* према називу становника, објашњавајући то на овај начин:

„Која суштествителна имена имају на крају два полугласна слова, од они овака прилагателна имена добијају А међу њи н. п. Босански, земаљски. . . или Ан пред Ски, н. п. Јадрански (од Јадранин), Мачвански (с д Мачванин)²³.

Према материјалу проф. М. Павловића становници овога краја ће пре употребити придев начињен од појма Јадар-јадарски. Треба истаћи да се још увек чува традиција коју је увео Вук, те се и данас у Правопису не прави диференцијација код придева *јадрански* за значење онога што се односи на Јадранско море и онога што се односи на област Јадар.

Имајући изражено осећање за етимологију речи, Вук запажа и са чуђењем указује на грешку коју је учинио Рајић²⁴, сматрајући топониме Борач и Пореч једним истим местом. Рајић име Борач изводи из старије, по његовом мишљењу, речи Пореч:

„Того ради тогже годa (1436) Амуратъ воставъ на слабаго Георгиа поплѣня землю і Борачъ (нѣиѣѢ Поречъ) засвои“²⁵.

Вук се задржао на томе што констатује да Рајић није у праву; у покушај да сам да некакво објашњење не упушта се.

Поречје је назив за предео око реке и самим тим врло раширен. То је тип топонима непосредно мотивисаног. У речнику Даничићеву²⁶ на с. 374. стоји:

„Порѣчь . . . то може бити крај који се и сад зове Пореч на води која се зове Треска близу Скопља . . .“

²² „Наија је по том свака раздијељена на кнежине, које понајвише имају особита, по свој прилици врло стара, народна имена, највише од вода и брда око који је су. . .“ (Вук, Даница 1827. г., с. 55).

²³ Вук, Главна свршивања суштествителни и прилагателни имена у Српском језику, Даница 1828. г., с. 122.

²⁴ „Исторія разныхъ славенскихъ народовъ наипаче Болгаръ, Хорватовъ и Сербовъ“. . . произведенная Иоанномъ Раичемъ, въ Виѣниѣ 1794 г.

²⁵ Рајић, *op. cit.*, кв. III, с. 149.

²⁶ Ђ. Даничић, Рјечник из књижевних старина српских, Београд 1863. г.

Ту нема помена о крају Пореч у источној Србији.

Назив за земљиште, предео око реке проширен је и на објекте који се налазе на томе земљишту, у првом реду на насеља.

„Друго мјесто Пореч у садашњој Србији“.²⁷ . . . „У Пореч (су) бјежали гдјекоји кривци не само из Шумадије. . . “²⁸.

Хидроним Поречка река може да послужи као изванредан доказ за то како једном настао географски термин шири значење и како се удаљује од свог првобитног значења. Онај термин који је некада означавао предео око реке постоје сада назив за саму реку. Река је била помоћно средство за обележавање краја око ње, сада она сама бива обележена истим именом, али вероватно добијеним преко назива за место. Природан пут преношења имена са хидронима на објекат овде је миомоћен:

„Све се ове планине готово свршују на Дунаву превисоким стрменитим стјењацима; а тако исто и од Поречке ријеке до Адакала“.²⁹ „Морава . . . пресеца целу земљу. . . Десно од ње су мале реке; Млава, Пек, Поречка Река“³⁰.

Очигледно је да Пореч и Борач немају исту етимологију. Лингвистичка географија пружа доказе о приличном броју топонима са основном коју има Борач. То је назив за неколико села или пак за остатке старих тврђава: Борач у Грузији³¹, у Босни³² и у Херцеговини³³ испод Чемерна. У овом крају је познато и Борачко језеро. Једна планина код Омиша назива се Борак³⁴, а у околини Ваљева је и село Борак³⁴. Мала отока Дунава и село крај ње су Борча. Можда би се при тражењу порекла овог имена могло поћи од топографских особина које су узимане у сбзир при грађењу тврђава — брда, узвишице. То је само једна сугестија. Ова етимологија заслужује да се посебно обради.

²⁷ Даничић, *op. cit.*, с. 374.

²⁸ Вук, *Правителствујућий Совѣтъ Сербскій (Историски и етнографски спис)*, с. 87.

²⁹ Вук, *Даница 1827. г.*, с. 33.

³⁰ Пирх, *op. cit.*, с. 12.

³¹ Вук, *Даница 1834. г.*, с. 48 („Турци (не) . . . дати Србима . . . градове. . . Рам, и Кулич, и Борач, и . . . колико још пусти зидина у Србији“).

³² Владислав Скарин, *Жупа и град Борач у Босни, Прилози II (Београд, 1922)*, с. 184—188.

³³ Скарин, *op. cit.*

³⁴ Вук, *Рјечник (1898. г.)*.

³⁴ Вук, *Даница 1827. г.*, с. 62.

Дебрц је село које се налази у Мачви, близу Шапца. Наводећи га у Даници, Вук констатује да је Рајић за име места Дебрц дао погрешно објашњење:

„Ниже Шапца на Сави имају зидине које се, као и село око њи, зову Дебрц (овај град, као столицу бившега краља Драгутина, Рајић у својој Историји тражи у Сријему испод Карловаца и око Добринаца!)“³⁵.

Облик имена које даје Рајић је са *до*:- „Добрацъ столица Драгутинова въ Сремъ“³⁶.

Етимологију овога топонима развио је Шафарик:

„Dabr'sk, пупи Dabar (od slova dabar, t. dobr, či od суг. d'b'r' údolí?), na některých mapách nesprávně Dobar, u pramene Vukostaku, u jihovýchodu od Ljubinje“³⁷.

У другом издању Рјечника (у првом нема) Вук је унео више података уз реч Дебрц:

„село у Шабачкој посавини. . . код малога Дубокога мало унутра у земљу. Око двјеста корака од моста гдје је сриједа малога Дубокога пошав низа Саву познају се остаци од великога шанца из Саве па у земљу око једне четврти сахата до у *Дубоки њошак* (од којег се и зове *Дубоко*). . . Народ онуда приповједа да је ондје (између шанца и Дубокога) био негда велики *Грчки* град“³⁸.

Код Скока³⁹ налазимо записано ово:

„Dьbrъ vallis dolazi y svim slavenskim zemljama, u Dalmaciji u dokumentima samo jednom a. 1299 vallis Dabra kod Skradina. Ne zna se na žalost moderan oblik, pa se može samo nagađati, da je — *ra* možda romanizirano slav. — *rъ*. S deminutivnim sufiksom — *ьс* bilo bi a. 1078 villa Debric posita intra montes Massari, ali je doku menat arkrif“.

У етимолошком речнику В. Махека стоји за прасловенско дѣбрь од старијег *dhubŷti, старополско *debrz*, ст. словенско дѣбрь, руско *дебрь*, украјинско *дебр*, — у значењу долина, удолина, јама. Према овоме

³⁵ Вук, Даница 1827. г., с. 50.

³⁶ Рајић, *op. cit.*, књ. VII.

³⁷ Шафарик, *op. cit.*, с. 282.

³⁸ Вук, Рјечник (II, 1852).

³⁹ P. Skok „Prilozi k ispitivanju srpsko-hrvatskih imena mjesta, Rad JA, knj. 224, s. 110.

су и развијени топоними *Debŕ, Debrnŭ, Dobrná* (у Чешкој), код нас Дабар, Дебр, Добра.

Пао ми је у очи ороним који је употребио Вук, вероватно према Ридловој карти „Ајдучка планина“ за планину Беланицу. Он каже „Млава која извире у Ајдучкој планини“⁴⁰. „Хајдучки“ је често сретан назив у географији, условљен историјском прошлошћу:

„Шумовити крајеви Тимока, који су огранак од Балкана, од како се памти, под Турцима, нису никад били без хајдука. . . И данас у народу, сведоче и називи појединих места: хајдучки кладенац, хајдучки гроб и т. д.“⁴¹.

То не значи да планина није имала свој други ороним, и чудно је то да га Вук не помиње, иако можемо бити сигурни да је био познат, јер га наводи Пирх:

„Ускоро добисмо поглед на Млавску долину и с оне стране на високу, стрму Беланицу-планину (*Weisses Gebirge*). . . у правцу Оршава-Ђуприја. Име Хајдучка планина, које тај ланац носи на Ридловој карти, може се применити само на један мали део његов и само је локално, вероватно моментано употребљен“⁴².

Поводом чланка Вуковог у Даници намеће се идеја како би било вредно искористити статистички дат материјал — само набројена имена села у Србији. Могао би се сагледати однос који постоји између унетих назива села у прво издање Рјечника и овог материјала у чланку.

Било би корисно шире узети и однос целокупног броја ономастикона који постоје у првом издању Рјечника и допуна у каснијим издањима. Док издање из 1818. садржи око 238. ономастикона са нашег терена, у трећем издању је три пута и више увећан- у њему има око 721. географски назив.

Чиста статистика примењена на ономастичке називе у разним издањима Рјечника не би много користила. Али уско повезане статистика и лингвистичка географија пружиле би сазнање о томе који су типови ономастикона нарочито узимани и из којих крајева.

Овакав начин обраде ономастичког материјала из Вукових радова захтева доста времена и доста простора, те ће бити најприкладније припремити касније посебан рад такве врсте.

Звездана Павловић-Стиаменковић

⁴⁰ Вук, Даница 1827. г., с. 40.

⁴¹ Д. К. Јовановић, Из Тимочке Крајине — Књажевачки округ (Београд, 1899) ГЛ СУД књ. 70, с. 3.

⁴² Пирх, *op. cit.*, с. 100.

R é s u m é

VUK COMME ONOMASTICIEN

Zvezdana-Pavlović-Stamenković

Vuk Karadžić a bien remarqué l'importance, pour la grammaire, des éléments onomastiques comme éléments de langue. C'est ainsi qu'il a publié, en 1827/28 déjà, un article intitulé „Description géographique statistique de la Serbie“ („Danica“ 1827/28). A ce propos, Karadžić a donné des explications étymologiques d'un certain nombre de ces toponymes, tels que hydr. *Morava*, *Jadar*, top. *Poreč*, *Borač*, *Debrc*, or. *Hajdučka planina* („Montagne des haidokus“). L'auteur du présent article constate que les remarques de Karadžić ont suscité l'intérêt pour les études onomastiques chez les Yougoslaves, et il y joint ses commentaires. Il constate aussi que le nombre de toponymes dans la deuxième édition du dictionnaire de Karadžić est considérablement augmenté par rapport à la première édition. Il est à désirer que l'on procède à une étude de géographie linguistique basée sur ces éléments onomastiques.